

Peru szent hegyei eleget adnak

Az ősi bölcsesség ma is érvényes

A Mezőgazdasági Világtanács, az ENSZ négyszáz szakértőből álló testülete félreérthetetlenül megállapította: Nem a géntechnikailag megváltoztatott vetőmagok, a legmodernebb technológiák és a mezőgazdasági gyárak segítenek legyőzni az éhínséget szerte a világon, hanem az ellenkezője; az éhínség ellen a hagyományos, évezredek természetesi módszerek a leghatékonyabb eszközök.

Amire a szakértők rájöttek, az megfelel azoknak a tapasztalatoknak, amelyeket a perui *Chambi testvérek* sok év óta gyűjtenek *Chuyma Aru* nevű programjukkal. Az agrár-egyetem friss végzőseiként az 1980-as években a modern mezőgazdaság eszközeivel akarták nagy vetésterületeken fokozni a termelést hazájukban. Nemzetközi fejlesztési segélyekből hamar gépeket és vegyszereket vásároltak, és nagyban ültettek fagyálló burgonyafajtákat.

A termés betakarításakor nagy kiábrándulás várt rájuk: „Az eredmény messze elmaradt várakozásainktól” – emlékezik *Nestor Chambi*, majd hozzáteszi: „Talán egyszerűen nincs jó krumpliév, mondtuk magunknak, és a következő évben újra próbálkoztunk.” A termés azonban évről évre soványabb lett, és a talaj mindennél halottnak tűnt. Ezzel szemben a hagyományosan megművelt földek a megszokott jó termést adták. „Elkezdünk kételkedni eljárásunk helyességében, és felismertük, hogy az Andok sajátos körülményei között őseink évszázadokon át bevált természetesi technikái jelentik a hatékonyabb módszereket.”

Az Andok változékony éghajlati viszonyait tekintetbe véve – minden évszakban előfordulhatnak erős fagyok! – a parasztek évezredek alatt fejlesztették ki a leghatékonyabb óvintézkedéseket. A növényfajták váltogatásával és a föld paragon hagyásával, kis parcellákon sokféle fajtát ültetve – s mindezt vallási el-

képzelésekkel és rituálékkal szoros kapcsolatban gyakorolva – állandóan jó eredményeket érnek el. A Chambi testvérek elkezdtek szüleitől és a falvak öregjeitől tanulni.

Történeteket, bölcsességeket és titkokat gyűjtöttek a parasztoktól. Hogy növeljék a fajták és a vetőmagok sokféleségét, cserepiacokat rendeztek más régiók parasztjaival. Időközben már nemzetközileg is elismerték eredményeiket. Az Andok burgonya-sokféleségének megőrzése érdekében vállalt fáradozásaiért 2002-ben a *SlowFood-mozgalom* ingyenceinek díjával tüntették ki őket.

Aki beutazza Dél-Amerikát, számos olyan kezdeményezéssel találkozhat – mindenekelőtt Peruban –, amely hosszú évek óta dolgozik hasonlóan a biológiai és kulturális sokféleség megőrzésén. Az Andok barázdált hegyhátaiban és az Amazonas medencéjében sok bennszülött nép és népcsoport él. Ezek ma jobban ki vannak téve a látványos modern ingereknek, mint valaha. Az Andok legutolsó falvaiba is utak vezetnek, és elérnek azok a rádióhullámok, amelyek továbbítják az említett az ingereket, és új vágyakat keltenek. Sok paraszt vándorol ezért a városokba, ahol többnyire szegénység vár a reménytelen új jövevényekre, akik szégyenlősen letagadják származásukat, és elhallgatják tapasztalataikat. Az a veszély fenyeget, hogy amit a gyarmatosítás nem tudott elérni, azt a globalizáció fergeteges gyorsasággal végbeviszi: lerombolja a kultúrákat és az önbizalmat, megsemmisíti a nyelveket.

A perui *terre des hommes* [Az ember földje] projekt partnerei ez okból indítottak el hat évvel ezelőtt olyan programokat az iskolákban, amelyeknek az a céljuk, hogy megerősítsék az Andok ősi mezőgazdasági kultúráját. Érdeklődő tanárokkal, szülőkkkel és falusi előljárókkal régi rituálékat élesztettek újjá, ösz-

szegyűjtötték a hagyományos tudást, és iskolai bemutatókerteket létesítettek. A Titicaca-tó partján lévő egyik apró faluban a diákok és a tanárok együtt mennek el az internet-kávézóba, hogy a világhálón gyűjtsenek adatokat a burgonyáról. E program egyik szervezője, a *Suma Yapu* szervezet képviselője, *Eliana Apaza* meg van győződve arról, hogy mindkét forrás, a modernitás és a hagyomány egyaránt fontos. Most már új cél lebeg a szemük előtt: elképzeléseiket és tapasztalataikat végre be akarják vinni a tanárképzésbe is, hogy az eljövendő tanárnemzedékek tudják, hogyan használhatják ki értelmesen a tanítási időt.

Van egy közös mozzanat ezekben a tevékenységekben: megpróbálják megőrizni az őshonos kultúrák tudáskincsét, annak az életet tisztelő világnézetnek a helyi formáit, amelyek szerint a szent hegyek éppúgy élőlények, mint a család, a víz és az anyaföld. A közösség itt jobban számít, mint az egyén. *Wade Davis* amerikai antropológus „etnoszférának” nevezi ezt, s azt mondja, pontosan úgy kell védeni, óvni, mint a moszféraunkat, a légkört.

De egyáltalán nem olyan könnyű támogatást szerezni ehhez a munkához, hangsúlyozzák azok a szervezetek, amelyek arra köteleződtek el, hogy az Andok mezőgazdasági kultúrájának megerősítésével megőrzik a sokféleséget. Sokkal egyszerűbb pénzt kapni házépítéshez vagy traktorok – vagy éppen génmanipulált vetőmagok beszerzéséhez. Csak kevés adakozó szervezet ismerte fel a bevált hagyományok támogatásában rejlő lehetőségeket. Az Andok kisparaszti mezőgazdasági kultúrája ugyanis a fajták sokféleségének megőrzésével nemcsak a táplálkozás alapjait biztosítja nehéz éghajlati körülmények között, hanem az indián népeesség öntudatát is erősíti.

Simon Bösterling és Britta Gohl

Forrás: Publik-Forum, 2009/9

További tájékozási lehetőség:
www.brisienbici.blogspot.com